

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра політичних наук і права
Центр соціально-політичних досліджень «Politicus»

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА
ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ
ТА ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 р.

м. Одеса

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»**

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
з міжнародною участю**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ
МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 року

м. Одеса

УДК 321(477)(063)

DOI: <https://doi.org/10.24195/UkrainianState2026-10>

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
(протокол від 28 травня 2026 року № 14)*

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Рецензенти:

Кокорев О. В., доктор політичних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри журналістики, соціальних комунікацій і ІТ-права Державного університету Інтелектуальних технологій і зв'язку.

Петінова О. Б., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Організаційний комітет конференції:

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Музиченко Г. В. – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Проноза І. І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Каменчук Т. О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Таску-Ставре М. – доктор політичних наук, професор, професор Бухарестського університету (Румунія);

Хевцуріані А. – доктор наук у сфері міжнародних відносин, професор факультету права та міжнародних відносин, Грузинський технічний університет (Грузія).

У збірнику матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів» представлено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, молодих науковців та практиків із вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти та наукових установ, об'єднаних прагненням до осмислення актуальних викликів державотворення, суспільного розвитку та післявоєнної відбудови України.

Матеріали збірника охоплюють широкий спектр актуальних проблем сучасної політичної, правової, економічної та соціогуманітарної науки. У наукових доповідях і дослідженнях висвітлено питання розвитку та модернізації політичних інститутів і процесів сучасної держави, правових та економічних механізмів відбудови України, інформаційної безпеки та протидії гібридним загрозам в умовах глобальних трансформацій. Значну увагу приділено філософським засадам державотворення, соціальним практикам і менеджменту соціокультурного розвитку, а також питанням євроінтеграції, транскордонної співпраці, міжнародних партнерств і регіональних стратегій сталого розвитку в умовах сучасних політичних та соціальних змін.

Збірник відображає високий рівень наукової дискусії та міждисциплінарного підходу до аналізу суспільно-політичних процесів, сприяє розвитку наукової комунікації та міжінституційної співпраці. Матеріали конференції становлять практичний і науковий інтерес для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, представників органів державної влади, місцевого самоврядування та фахівців у сфері політичних, правових, економічних і соціогуманітарних наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

Пономаренко Юрій	ІНСТРУМЕНТИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	198
Попова Діана	ПІДПРИЄМНИЦТВО У ВОЄННИЙ ЧАС: АДАПТАЦІЯ, ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА РЕЛОКАЦІЯ БІЗНЕСУ	202
Рибак Андрій	ПРЕЗУМПЦІЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ У ПРАКТИЦІ ЄСПЛ ЩОДО ЗНИКНЕНЬ, НЕЗАКОННИХ ЗАТРИМАНЬ ТА СМЕРТЕЙ У ЗОНІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	205
Рожко Ілона Герасимович В.	АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕТОДИ УТИЛІЗАЦІЇ РОСЛИННИХ РЕШТОК У КОНТЕКСТІ ДОТРИМАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	209
Сафонов Олександр	ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ І ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ В СФЕРІ АПК	212
Слободяник Тетяна, Шевченко Захар	РОЛЬ КОРПОРАТИВНОГО ПРАВА У ДОСЯГНЕННІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ООН: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ	214
Старченко Анастасія Кириченко Сергій	ВНУТРІШНІЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ ЯК ОСНОВА ФІНАНСУВАННЯ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ	217
Тимирязнова Марія	ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ЗМІНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	221
Ткаченко Катерина, Бобокал Олена	РОЛЬ МОЛОДІ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	224
Товпига Карина Ковбан Андрій	РЕКВІЗИЦІЯ ТА КОНФІСКАЦІЯ ЯК ПІДСТАВИ ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	227
Тритяк Марія Шевчук Вікторія	ДОКАЗИ ТА ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	230
Чайка Тетяна	ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ЗАМІНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ І ПРОБЛЕМИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ ДЛЯ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	232
Чалик Вадим, Чернишева Софія	СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮСТИЦІЇ В УКРАЇНІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ВИКЛИКІВ	236
Чемерисов Олександр	ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ЗАКОНОДАВЧИХ ДЕСТРУКТОРІВ ІНВЕСТУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	239
Чернишева Софія	КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ОБМЕЖЕННЯ	243
Фролов Михайло, Чернишева Софія	НОТАРІУС ЯК СУБ'ЄКТ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ: ОБОВ'ЯЗКИ ТА РИЗИКИ	246
Яголковська Єлизавета Шевчук Вікторія	НЕДІЙСНІСТЬ ПРАВОЧИНІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ: ПІДСТАВИ, ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ТА СУДОВА ПРАКТИКА	250
Korohodova Olena Chernenko Natalya Hlushchenko Yaroslava	COMMUNITY RESILIENCE IN CRISIS AND MIGRATION CHALLENGES: INTEGRATING INTERNATIONAL TRANSFORMATIONAL DIMENSIONS	252

Попова Д.С
здобувачка 2 курсу
факультет економіки, менеджменту та психології (ФЕМП)
Державний торговельно-економічний університет
Науковий керівник: **Приліпко С. М.**,
доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри публічного управління та адміністрування
м. Київ, Україна

ПІДПРИЄМНИЦТВО У ВОЄННИЙ ЧАС: АДАПТАЦІЯ, ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА РЕЛОКАЦІЯ БІЗНЕСУ

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну внесло корективи в усі сфери життя і економіка не стала винятком. Для багатьох українських підприємців перші місяці 2022 року стали справжнім випробуванням на міцність. Хтось втратив усе, хтось зумів переорієнтуватись, а хтось знайшов нові можливості там, де здавалося б їх не могло бути. У своїх тезах я хочу розглянути три ключові, на мій погляд, складові цього процесу: вимушену адаптацію, пошук безпечного місця через релокацію та активне впровадження цифрових технологій.

Перше з чим зіткнулася більшість підприємців – це необхідність швидко змінюватися. Ті бізнес-моделі, які ще вчора працювали, сьогодні стали нежиттєздатними. І це питання не просто прибутку, а самого існування. Якщо говорити про адаптацію, то вона проявляється одразу в кількох площинах. Перш за все, це зміна логістики та розрив старих ланцюгів постачання. Другим важливим фактором є переформатування продукту чи послуги під реалії воєнного часу. І третьою складовою і дуже важливою є пошук нових ринків збуту в тому числі за кордоном. Дослідження показують [1, 2, 3], що чимало підприємств, які займалися, до прикладу легкою промисловістю частково переорієнтувалися на виготовлення військового спорядження, а заклади харчування активно почали співпрацювати з волонтерами. Це не просто бізнес-рішення, це ще й прояв соціальної відповідальності.

Одним з головних інструментів адаптації, який держава запропонувала досить швидко, стала програма релокації, запроваджена Міністерством економіки України. Її основною метою є сприяння переміщенню виробничих можливостей підприємств із територій, що зазнають бойових дій або перебувають під загрозою їх ведення, до більш безпечних регіонів, насамперед до центральних та західних областей країни. Результати реалізації цієї програми

свідчать про високу ділову активність. Станом на початок березня 2024 року зафіксовано 18 944 релокацій бізнесу [3, с.1-2]

Таблиця 1.

Найпоширеніші регіони донори та регіони-реципієнти при релокації бізнесів

Регіони, звідки переїжджають (Топ-3)	Частка, %	Регіон, куди переїжджають (Топ-3)	Частка, %
м. Київ	33,2%	м. Київ	28,0%
Дніпропетровська обл.	9,6%	Львівська обл.	10%
Київська обл.	8,5%	Закарпатська обл.	8%

Джерело: [3]

Аналізуючи таблицю 1, можна побачити цікаву закономірність. Київ опинився в обох колонках, тобто з одного боку столиця втратила третину свого бізнесу, а з іншого прийняла майже стільки ж нового. Це свідчить про те, що для багатьох підприємців стратегічно важливим центром, незважаючи на всі ризики є столиця України. Основними ж напрямками для переїзду стали західні області, що зумовлено їхнім відносно вищим рівнем безпеки. Загалом, на 626 підприємств, які переїжджали кілька разів, припадає 173 компанії, що повернулися додому.[3]. Це показник того, що рішення є дуже не простими і супроводжується певними супутніми проблемами: пошук приміщення, персонал, логістика, налагодження нових зв'язків.

Окремо варто поговорити про роль держави в цих процесах. У статті дослідників Єршової, Гудіми та Сошникова, опублікованій у Науковому віснику Ужгородського університету, досить детально розбираються правові аспекти [1]. Дійсно, уряд напрацював низку нормативних актів, спрямованих на підтримку. Автори звертають увагу на те, що зараз держава застосовує, по суті, універсальний підхід. Це коли до всіх підприємств незалежно від того, чи це гігантський завод, чи маленька крамничка - застосовуються одні й ті ж самі правила. І хоча це простіше з точки зору адміністрування, на практиці такий підхід не завжди є справедливим. Потреби малого та великого бізнесу кардинально різняться. Тому в науковій статті обґрунтовується необхідність диференційованого регулювання, тобто гнучкіших правил, які враховували б розмір підприємства, його галузь, ступінь критичності для економіки регіону [1]. Я повністю поділяю думку авторів щодо необхідності диференційованого регулювання.

Третім важливим чинником, який я хотіла б відзначити, є цифровізація. Повномасштабна війна стала вагомим каталізатором цифрової трансформації бізнесу та його переходом до онлайн-формату функціонування. Значна кількість підприємств не змогла б забезпечити свою життєдіяльність без хмарних сервісів, систем електронного документообігу, впровадження дистанційної форми зайнятості та розвитку онлайн-каналів збуту. Малярчук слушно зауважує, що ключові ефекти релокації для малих і середніх підприємств пов'язані зі збереженням операційної діяльності, мінімізацією зовнішніх ризиків і формуванням стійких бізнес-моделей [2, с. 1]. А стійкі моделі сьогодні неможливі без цифровізації. Використання порталу «Дія» та інших цифрових сервісів оптимізувало процеси отримання адміністративних послуг, державної реєстрації підприємств і оформлення дозвільної інформації без необхідності фізичної присутності в державних установах. Це можна розглядати як один із позитивних структурних ефектів повномасштабної війни, що має довгостроковий вплив на трансформацію середовища українського підприємництва. Підприємства, які своєчасно адаптували внутрішні бізнес-процеси до цифрових форматів, отримали суттєві конкурентні переваги.

Підсумовуючи, варто зазначити, що підприємництво в умовах воєнного часу є складною, але водночас надзвичайно актуальною темою. Це приклад стійкості підприємців, їхньої здатності не здаватися та знаходити вихід навіть у кризових ситуаціях. Релокація, адаптація та цифровізація виступають не просто актуальними трендами, а необхідними інструментами для збереження функціонування бізнесу.

Досвід українського бізнесу в умовах повномасштабної агресії РФ проти України можна розглядати як унікальний кейс, що викликає значний інтерес на міжнародному рівні. Водночас залишається потреба у вдосконаленні державної підтримки підприємництва, зокрема через перехід до більш диференційованих механізмів, зменшення бюрократичних бар'єрів у процесі релокації бізнесу та подальший розвиток цифрових сервісів. Це сприятиме підвищенню ефективності адаптації підприємств і зменшенню навантаження на підприємців.

Література:

1. Єршова Ю. О., Гудіма Т. С., Сошников А. О. Релокація бізнесу в умовах воєнного стану: нормативно-правові аспекти диференційованого регулювання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2025. № 90 (2). С. 1-10. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.2.41>
2. Малярчук О. Релокація бізнесу як інструмент адаптації суб'єктів підприємництва в умовах економічної нестабільності. Економіка та суспільство. 2025. № 82. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-90>

3. Релокація бізнесу в умовах війни: у які регіони переїжджають підприємства / Інститут аналітики та адвокації (Програма «Долучайся!», USAID). 2024. URL: <https://share.google/8HF6lksrhNYF1Vqmg>.

Рибак А. В.,
аспірант кафедри міжнародного права та
галузевих правових дисциплін Київського університету права
Національної академії наук України, адвокат,
старший партнер АО «ПЕРФЕКЦІЯ»
м. Київ, Україна

ПРЕЗУМПЦІЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ У ПРАКТИЦІ ЄСПЛ ЩОДО ЗНИКНЕНЬ, НЕЗАКОННИХ ЗАТРИМАНЬ ТА СМЕРТЕЙ У ЗОНІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Збройний конфлікт є середовищем, у якому держава одночасно є носієм публічної влади, стороною бойових дій та потенційним порушником прав людини. Саме тому проблема доказування відповідальності держави за зникнення осіб, незаконне позбавлення волі та смерті в зоні конфлікту набуває не лише юридичного, але й глибоко морального виміру. Європейський суд з прав людини (далі — ЄСПЛ, Суд) виробив позицію, відповідно до якої за певних обставин тягар доведення інвертується: держава зобов'язана пояснити долю особи, яка востаннє перебувала під її контролем, інакше Суд встановлює порушення статей 2 і 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Ця позиція, яку в науковій літературі прийнято іменувати «презумпцією відповідальності держави», є одним із найпотужніших і найбільш концептуально навантажених інструментів конвенційного захисту — і саме тому вимагає окремого систематичного аналізу в умовах повномасштабного збройного конфлікту в Україні.

Доктринальне підґрунтя презумпції відповідальності держави було закладено Судом у серії справ проти Туреччини та — особливо показово — у численних справах, пов'язаних із чеченськими кампаніями Росії. Системоутворюючими для формування стандартів ЄСПЛ у справах, пов'язаних із насильницькими зникненнями, позасудовими стратами та обов'язком держави проводити ефективне розслідування в умовах збройного конфлікту, слід вважати рішення у справах *Khashiyev and Akayeva v. Russia* (2005) [1], *Isayeva, Yusupova and Bazayeva v. Russia* (2005) [2], *Baysayeva v. Russia* (2007) [3], а також landmark-

Наукове видання

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Опубліковано в авторській редакції